

*Blauw
zeil*

Eline de Boo

Blauw zeil

Uitgeverij Mozaïek, Zoetermeer

Bij de productie van dit boek is gebruikgemaakt van papier dat het keurmerk Forest Stewardship Council® (FSC®) draagt. Bij dit papier is het zeker dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid. Ook is het papier 100% chloor- en zwavelvrij gebleekt.

ISBN 978 90 239 9444 2
NUR 340

Ontwerp omslag Geert de Koning
Omslagbeeld Gary Latham / Trevillion Images
Layout en dtp Gerard de Groot

© 2014 Uitgeverij Mozaïek, Zoetermeer

www.uitgeverijmozaiek.nl

Alle rechten voorbehouden

Voor Geert en onze kinderen,
voor altijd met elkaar verbonden,
in de vloedgolven van het leven,
van de dood en tot in eeuwigheid.

Met druipende haren en doorweekte kleren staat ze daar maar. De regen is warm en voelt niet verfrissend. De drassige aarde zuigt haar voeten naar beneden. Haar benen worden zwaar. Ze kan niet bewegen. Maar het kind dan? Hoe moet het met het kind? Waar is het? Net had ze het nog vast, maar nu zijn haar armen leeg. Als natte vlaggen hangen ze slap langs haar slanke lichaam. Haar vingers volgen de naden van het blauwe zeil, dat besmeurd met modder als een gewaad om haar heen hangt.

Klam van het zweet wordt Marai wakker. De brommer van de krantenjongen brengt haar terug in haar slaapkamer. Voor één keer is ze die puber dankbaar dat het lawaai van zijn opgevoerde bromfiets haar ook vandaag wekt. Het moet een uur of half zes zijn.

Het licht van de lantaarnpaal kleurt de lichte gordijnen oranje. De koplampen van een auto doen de schaduwen van de planten in de vensterbank groeien tot dreigende bomen die snel weer ineenkrimpen. De nacht projecteert angstaanjagende scènes in haar hoofd en op het behang. Of veroorzaken de hormonen die nachtmerries?

Ze duikt dieper onder haar dekbed. Misschien moet ze alvast de verwarming aanzetten, dan is het straks niet zo koud. Maar het zware gevoel in haar onderlijf is er nog. Terwijl ze haar benen optrekt, glijden haar armen naar beneden om ze om haar knieën te slaan. In die beweging voelt ze de warme guts.

In het donker kan ze niet zien wat haar hand vochtig heeft gemaakt. Trillend raken haar vingers haar neus. De geur van ijzer. Wild grijpt haar hand naar de leeslamp op haar nachtkastje. Het fotolijstje met daarin een foto van een vrouw met een dreumes op haar ene arm en nonchalant een sigaret in de andere hand klettert op de houten vloer. Nogmaals tast ze naar het touwtje om het licht aan te doen. Zestig watt bevestigt haar bange vermoeden.

Ze slaat het dekbed weg en springt uit bed. Een plas helder-rood bloed kleurt het gele onderlaken. Haar blik volgt het spoor naar de houten vloer. Daar ligt haar moeder in het lijstje waarvan het glas gebroken is, met het kind nog in haar armen. Meer bloed sijpelt langs Marais benen. Als bevroren staat ze naast haar eenpersoonsbed.

De warme druppels branden op haar koude benen. Ze tekenen een patroon van dansende lijnen die een tijdje hun eigen weg gaan en dan samensmelten. Als baltsende kraanvogels in het Japanse winterlandschap. Maar deze dans is ten einde en leidt niet tot nieuw leven.

Verwarde beelden en gedachten slaan om in paniek. Ze duwt haar zware benen richting de wc. Daar ontdoet haar koude lichaam zich rillend van donkere klonten bloed en van tranen. Ze wil het drama dat zich in het porselein onder zich ontvouwt zien, maar door de lange haren die aan haar gezicht plakken, haar waterige ogen en schokkende lijf kan ze in de ruimte tussen haar benen niets onderscheiden.

Stekende pijnscheuten in haar buik doen haar verder ineenkrimpen. Ze probeert haar buik vast te houden, maar komt niet verder dan het vlees en vel rondom haar navel. 'Nee, nee!' Met een diepe, krakende stem smeekt ze het tegen beter weten in te stoppen. Maar haar lichaam luistert niet en verwerpt wat het eerder accepteerde.

Ze wil zien wat ze heeft verloren. Het vasthouden, al is het

maar op haar netvlies. Ze staat op, maar nog voor ze zich heeft omgedraaid hoort ze hoe het water wordt weggezogen. Haar kind wordt de aarde in getrokken. Schoon water vult kolkend de spierwitte pot. Toto* staat erin geschreven. Zo heeft haar vader haar toch haar kind afgenomen. 'Trekt van-zelf door,' hoort ze Ootosan nog zeggen over de hypermoderne Japanse wc die hij liet installeren in haar appartementje.

Ze zakt door haar knieën en grijpt met beide handen de bebloede bril vast. Haar hoofd laat ze scheef rusten op het bedieningspaneel.

'Ik wil je niet kwijt. Nee, nee,' snikt ze terwijl haar lichaam onverminderd verder schokt.

* Achter in deze roman is een lijst van Japanse woorden en hun betekenis opgenomen.

2

Haar hoofd gloeit van de verwarmde wc-bril. Haar benen lijken één geworden met de ijskoude tegels. Hoe lang heeft ze zo gezeten? Als ze zich optrekt aan de kleine wastafel, ziet ze tussen de verwarde haren voor haar gezicht iets bekends in de spiegel. Zichzelf herkent ze niet, maar terwijl ze opstaat, ziet ze haar moeder.

Hoe vaak heeft ze haar niet op haar knieën voor de wc zien zitten. Als haar moeder het toeliet, hield zij, Marai, haar ongekamde lange haren vast. Soms waren ze al nat van het overgeven. Dat vond ze niet erg. Als ze toegelaten werd tot het braaksel van Lydia's leven gaf dat al een gevoel van hervonden intimiteit.

Kon ze zich maar in de armen van mama wikkelen, nu ze zelf haar kindje niet vast kan houden. Maar haar moeder was niet zo knuffelig geweest. Zo veilig op de arm van haar moeder als op de foto was het maar zelden geweest. Veel te vroeg heeft ze op eigen benen moeten staan. Zo lang ze zich kan herinneren, ging ze als 'de lange wijzer op de twaalf en de korte op de zeven' stond zelf naar bed. Kleren in de wasmand, tandenpoetsen, pyjamaatje aan en wachten tot mama haar in zou stoppen. Tegen papa had ze beneden al 'oyasumi' gezegd. Hij ging na het eten altijd even op de bank liggen, dus kon hij niet naar boven komen.

Een avond uit die tijd staat haar nog levendig voor de geest. Ze was net begonnen in groep 3 en had een boekje uit haar kast gepakt. Ze verstopte het onder haar kussen tot mama

zou komen. Dan zou ze het opendoen op de bladzijde waar haar vinger tussen het boek klemde. ‘Dag Jaap,’ zou ze voor mama lezen. Het boekje van Jaap en Gerdientje dat ze van oma had gekregen was nog wel veel te moeilijk, maar deze woordjes had ze ontcijferd. Ze liet het schemerlampje naast haar bed aan.

Maar mama kwam niet. Marais vingertje tussen het boek onder haar kussen ging pijn doen. Ze tilde haar hoofd op en luisterde ingespannen of ze mama al hoorde. Op een enkele snurk van haar vader na was er geen geluid. Na een tijdje haalde ze het boek tevoorschijn en zag hoe haar wijsvinger paarsig geworden was. Ze legde het boek open onder haar dekbed.

Ze moest in slaap gevallen zijn, maar werd weer wakker. Was mama al geweest? Het lichtje stond nog aan en het boek lag naast haar. Naar beneden dan maar. Daar zat haar moeder aan tafel te lezen. Het tafelkleed met vuile borden had ze wat opzij geschoven. Haar vader zag Marai niet.

‘Is het een mooi boek, mama?’ vroeg ze voorzichtig. Mama hield er niet van als ze gestoord werd bij het lezen. Boeken moesten dus wel heel bijzonder zijn en daarom vond Marai het geweldig dat ze zelf nu ook leerde lezen. Het alfabet kende ze al, dat had mama een keer op een blaadje geschreven. Maar hoe de letters samen een woord konden vormen, dat begreep ze nog niet echt. Ze had mama eens gevraagd haar dat te leren, maar ‘dat was het werk van de school’, had die geantwoord.

‘Slaap je nog niet?’ zei haar moeder terwijl ze verstoord van haar boek opeek.

‘Je hebt me nog niet ingestopt, mam,’ zei ze zachtjes. ‘Ik kan ook een beetje lezen, dus ik begrijp wel dat je graag je boek leest, hoor.’ Ze durfde niet goed naar haar moeder te kijken en keek daarom naar de klok. De lange op de elf, de korte bijna op de negen.

‘Als je al zo groot bent dat je zelf kunt lezen, dan hoef ik je ook niet meer in te stoppen, toch? Dat kun je dan ook wel zelf.’ Mama’s stem klonk boos.

‘Maar dat doen mama’s,’ wierp ze stellig tegen, maar meteen begon ze te twijfelen. Hoe kon ze weten of alle mama’s hun kinderen instopten?

Oma stopte haar altijd in als ze in de logeerkamer in Zeeland sliep. Dan ging ze in haar zwarte rok op haar knieën voor het bed zitten en moest Marai ernaast op het koude zeil. Oma pakte dan haar handjes en bad ‘of het de Heere mocht behagen om een nieuw hartje te geven’. Als ze dat zou krijgen, dan zou het niet meer zo moeilijk voor oma zijn om haar lief te vinden, had ze uitgelegd.

In bed legde oma haar ene hand op haar hoofd en met de andere stopte ze haar in, naast mama’s pop. Samen met oma zong Marai dan over de Heere die ook deze nacht over haar getrouw de wacht zou houden. Dan aaide oma nog over haar hoofd, waarna ze het schemerlampje op het nachtkastje uitdeed.

De geluiden op de boerderij waren zo anders dan thuis en ze lag vaak nog een poos wakker. Dan dacht ze erover na wie dat nieuwe hartje nodig had, zichzelf of oma. Ze kwam er niet uit. Als ze ’s morgens wakker werd, drukte ze haar kin op haar borst en keek ze van bovenaf in haar nachtjaponnetje dat ze bij oma altijd droeg. De pyjama die mama mee had gegeven, bleef in de tas. Maar nooit zag ze een spoor van een nieuw hartje. Niet bij zichzelf en aan oma merkte ze ook niets. Weer een dag dat oma niet met haar zou praten, maar wel met haar zou bidden. Als God dat nieuwe hartje toch maar eens gauw zou geven. Dat zou overdag veel gezelliger zijn.

‘Oma stopte jou vroeger toch ook in?’ zei ze tegen haar moeder die zeker nog nadacht over haar laatste opmerking.

‘Dat is waar, dat deed ze zeker. Nou ja, instoppen. Ik herinner me nog mijn koude benen op het zeil. Ik had beter mezelf in kunnen stoppen.’ Haar moeder ademde stevig in via haar neus. ‘Jij hoeft mij niet te vertellen wat ik wel en niet hoor te doen, snotneus. Naar bed en doe zelf het licht uit. Je bent toch al zo groot? Dan moet je maar een beetje zelfstandiger worden. Als je moe bent, ga je naar bed. Dat hoeven we toch niet in allerlei regeltjes en rituelen vast te leggen?’

Huilend rende Marai de trap op. In de badkamer pakte ze een paar velletjes wc-papier om haar tranen weg te vegen. En voor de zekerheid haar neus te snuiten, want die vond mama vies.

Vanaf toen probeerde Marai zelf maar te lezen voor het slapengaan. Om zeven uur drukte ze een kusje op mama’s wang en soms zei mama dan: ‘Welterusten, lieverd.’ Als ze dat zei, was het minder eng om alleen boven te zijn. Haar boeken hielpen ook. Mama las beneden, zij boven.

Op zaterdagochtend ging ze naar de bibliotheek. De vier boeken die ze mocht lenen, waren meestal genoeg leesvoorraad tot dinsdag of woensdag. De rest van de week las ze de boeken gewoon nog een keer. Uiteindelijk begreep ze wel dat mama ’s avonds liever ging lezen.

Mama had het wel vaker over zelfstandig zijn. Marai wist eerst niet zo goed wat dat was. De eerste keer dat haar moeder dat zei, moet ze een jaar of zes geweest zijn. Mama stopte haar nog in, want voor ze ging slapen kreeg ze toen als cadeautje een mooi portemonneetje met klittenband. Groen met een lieveheersbeestje erop. Dat had mama goed gekozen, want ze hield van lieveheersbeestjes. Ze tekende ze vaak met hun mooie rode schilden en zwarte stippen, maar durfde ze nooit aan te raken als ze op de vensterbank zaten. Als ze op je hand trippelden, lieten ze een vies spootje achter. Dan moest je je handen wel drie keer wassen voor die bittere smaak weg

was. Of ze vlogen weg, dat was zo jammer. Dan was ze weer alleen.

In het portemonneetje zat een briefje van vijf gulden. Zelfstandig zijn zou dus wel iets met geld te maken hebben. Vanaf dat moment kreeg ze ook zakgeld. Eerst een rijksdaalder per week, maar vanaf groep 7 werd dat twee euro. Mama vroeg soms of ze het wel genoeg vond. Natuurlijk zei ze dan 'ja', maar ze durfde niet te vertellen dat ze alles opspaarde. Ze wist dat haar moeder wilde dat ze er iets voor kocht. Een paar keer had ze bij de speelgoedwinkel gekeken, als ze toch in het winkelcentrum een boodschap moest doen. Maar ze kon onmogelijk kiezen.

In de herfstvakantie bracht ze haar spaarpot vol rijksdaalders en het briefgeld dat ze voor haar verjaardag en haar rapport van haar vader en opa had gekregen naar de bank. Otosan kwam dan eerder uit zijn werk en samen gingen ze het geld wegbrengen. Als ze met haar plastic zakje vol geld de auto instapte, voelde dat heel gewichtig.

Zodra de mevrouw achter het loket alle rijksdaalders geteld had, kreeg ze als beloning iets leuks met het logo van de bank en een compliment. Op haar rekening stond veel meer geld dan ze zelf bij elkaar had gesprokkeld. Als ze de bank uit liepen, nam Otosan haar mee naar de snackbar om samen frietjes te eten. Daar legde hij uit dat het extra geld bij Baba en Ojiichan vandaan kwamen, die het voor Nieuwjaar hadden gestuurd. Verder zeiden ze niet zoveel. Het was ook niet zo gemakkelijk om met haar vader te praten.

Als kind is ze nog een blauwe maandag naar de Japanse zaterdagsschool in Rotterdam geweest. Aan het benauwde lokaaltje heeft ze geen warme herinneringen. Het zat vol kinderen, het moeten er wel twintig geweest zijn. Ze spraken zonder moeite met elkaar in diezelfde geheimtaal. Ze hadden Japanse ouders die voor hun bedrijf tijdelijk in Nederland

woonden. Zij was *soto*, werd zonder woorden door de rest buiten de groep geplaatst. Opeens was ze niet meer 'anders', zoals Nederlanders naar haar keken, maar ze was een *gaijin*, een buitenlander. Niemand erkende dat ze voor de helft hetzelfde was. Toen ze dat zei, vroegen de andere leerlingen welke helft. Haar onder- of haar bovenkant?

Toch wilde ze graag naar de zaterdagschool. Als ze door zou zetten, zou haar vader dat knap vinden. En misschien zouden ze zelfs samen een Japans boek kunnen lezen of over zijn geboorteland kunnen kletsen. Op haar eigen school zou het haar misschien ook wel helpen. Ze was dan wel anders, zouden de kinderen en de juf zeggen, maar ze kon wel iets wat heel bijzonder was. Ze zou de kinderen die haar plaagden in het Japans antwoorden.

Maar na twee weken kon haar moeder het al niet meer opbrengen om op zaterdagochtend om half acht de deur uit te moeten. Toen Otosan daarachter kwam, begon hij te tieren en vroeg of het haar niet uitmaakte dat hun kind haar vaders taal niet zou beheersen. Nog ziet ze haar moeder met een spatel achter het gasfornuis staan. Ze haalde haar schouders op en zei: 'Ach, de eerste pannenkoek mislukt toch altijd.'

Nog altijd als Marai pannenkoeken bakt, legt ze een bord op de bovenste pannenkoek en draait dan behendig de stapel om. De eerste pannenkoek is inderdaad niet lekker. Hij is vet-tig van de eerste laag boter, slap en smaakt naar wat er de vorige keer in de pan gebakken is. Maar ze eet hem wel op.